Jaarverslag 2016 van
Stichting Lingewaard Natuurlijk.

Contact: Jac Lamerichs. Telefoon: 026-3258553. Email: voorzitter@lingewaardnatuurlijk.nl

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Landschap, ontwikkeling en beheer 4

   a. Gelderse Poort 4

   b. Doortrekken A15 7

   c. Boomfeestdag 16 maart 2016. 8

   d. Snoeien en vlechten 8

3. Natuureducatie, opleiding en vorming 9

   a. Natuur- en Milieu Educatie (NME) 9

   b. Schoolmoestuinen 11

   c. Stagebegeleiding 13

4. Natuurbeleving 14

   a. Publieksexcursies 14

   b. Het Dijkmagazijn 14

   c. De Veldschuur 15

5. Bescherming bedreigde flora en fauna 15

   a. Steenuilen 15

   b. Zoogdieren 16

   c. Flora 16

6. Public Relations 17

   a. Nieuwe Website (www.lingewaardnatuurlijk.nl) 17

   b. Facebook (lingewaardnatuurlijk) 17

   c. Mailadressen 17

   d. Nieuwsbrieven 18

7. Tot slot 18

1. Inleiding

Stichting Lingewaard Natuurlijk (SLN) is de rechtsopvolger van de Stichting Bemmel Natuurlijk, die werd opgericht op 8 april 1994. SLN streeft naar behoud van het gebiedseigen rivierenlandschap, natuur- en milieueducatie, natuurbeleving bij jong en oud en betere kansen voor bedreigde flora en fauna.

Onder de vlag van de stichting opereren ongeveer 150 vrijwilligers, die actief zijn in een aantal groepen. Zij richten zich respectievelijk op:

- Deelname aan overleg met diverse organisatie (o.a. Gemeente Lingewaard, Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat) over landschappelijke plannen in de gemeente Lingewaard
- Landschapsmodellering door het planten van bomen, vlechten van hagen en knotten van wilgen
- Natuur- en milieueducatie voor basisscholieren
- Educatie in schoolmoestuinen
- Begeleiden van stagiaires in “groene” opleidingen (MBO / HBO)
- De ontvangst van gasten in ons natuurmuseum Dijkmagaijn en in de Veldschuur
- Excursies in de Lingewaardse natuur
- Bouwen/plaatsen van vleermuis- en steenuilkasten en het monitoren van de bewoning ervan
- Beheer van onze gebouwen (het Dijkmagazijn en de Veldschuur)
- Het beheer van onze website en facebookpagina.

Daarnaast zijn er jaarlijks terugkerende activiteiten, zoals de Boomfeestdag en het verzorgen van lezingen.

Het bestuur bestond aan het begin van 2016 uit: Jac Lamerichs (voorzitter), Jos Peters (secretaris), Mark Janssen (penningmeester), Cor van Dalen (vicevoorzitter), Femke van Ottele (PR), Marijke Penders (bestuurslid), Wim Roelofs (landschap) en Arnold van de Sant (juridische zaken). Bij de overgang naar 2017 hebben Femke van Ottele en Wim Roelofs het bestuur verlaten en heeft Tonny Berns het bestuur versterkt (landschap). De PR-taken zijn door andere bestuursleden en vrijwilligers overgenomen. Het voltallige bestuur kwam in 2016 elf maal bijeen; het dagelijks bestuur kwam (vrijwel) wekelijks bijeen voor behandeling van de lopende actiepunten.

2. Landschap, ontwikkeling en beheer

De gemeente Lingewaard is gezegend met een groot gebied aan uiterwaarden en polders. In de afgelopen jaren is er bij Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland en Gemeente Lingewaard steeds meer aandacht voor herstel van de natuurlijke processen in het rivierengebied (Ruimte voor de Rivier) en voor natuurontwikkeling. Daarnaast is er volop discussie over het toekomstige tracé van de door te trekken A15. Met andere woorden: Er zijn tal van projecten gaande in de regio die invloed hebben op het landschap en de soortenrijkdom. Stichting Lingewaard Natuurlijk is bij de meeste van deze projecten betrokken.

a. Gelderse Poort

Het gebied van de Gelderse Poort omvat de uiterwaarden en polders tussen Arnhem, Nijmegen en Kleef (D). De Gelderse Poort is één van de belangrijkste proeftuinen voor natuurontwikkeling in het rivierengebied. Doel van dit natuurontwikkelingbeheer is het herstel van natuurlijke processen in het rivierengebied die leiden tot de terugkeer van karakteristieke soorten en ecologische leefgemeenschappen.

Klompenwaard

Sinds eind november 2016 stroomt de nevengeul in de Klompenwaard weer mee met de Waal. De nevengeul is uitgebaggerd en de drempel van de instroomopening is verlaagd. Nu kan hij bijna het hele jaar mee stromen met de rivier. Hierdoor ontstaat een waar paradijs voor vissen, weekdieren en insecten.

Bemmelse Waard (buitendijks)

In de afgelopen jaren is de Bemmelse Waard opnieuw ingericht. Door een samenwerking met de in de uiterwaard aanwezige bedrijven en Staatsbosbeheer heeft de Dienst Landelijk Gebied (DLG) met deze herinrichting de benodigde veiligheidsdoelstelling in het kader van Ruimte voor de Rivier bereikt. Naast de veiligheidsopgave speelde samenhang met de omgeving, natuurontwikkeling en behoud van de recreatieve functie van het gebied een belangrijke rol.

Voor de herinrichting is een stuurgroep opgericht waaraan SLN deelneemt. Deze stuurgroep heeft in 2016 aandacht besteed aan de inrichting, overlast, natuurbeheer etc. Indien hondenbezitters het aanlijngebod respecteren, kan het populaire “Ommetje” behouden blijven, behoudens gedurende het broedseizoen. Lukt dit niet dan zal sluiting van het “Ommetje“ heroverwogen worden. In 2016 is het bestemmingsplan Herinrichting Bemmelse Waard vastgesteld. Het plan heeft een looptijd van 10 jaar en regelt extra zandwinning in ruil voor natuur (ca. 12 hectare).

De Huissensche Waarden Huissen, Angeren, Doornenburg

Stroomlijn

Op 15 september 2016 zijn Stichting Lingewaard Natuurlijk, de GNMF en Ark ingelicht over de voorgenomen ingrepen in o.a. de Huissensche Waarden in het kader van Stroomlijn. Deze bijeenkomst is gevolgd door een veldbezoek. SLN, GNMF en Ark zijn van mening dat de criteria voor vegetatie die waardevol is en daarmee voor behoud in aanmerking komt wel heel 'eng’ is gedefinieerd. De invals-hoeken daarbij zijn belevingswaarde en het anticiperen op toekomstige gebieds- en natuurontwikkeling. Daarom is een verzoek ingediend voor 4 aanpassingen van het plan:

1. Behoud van de vegetatie rond de strang bij de entree van de Huissensche Waarden
2. Behoud van voldoende afscherming van het industrieterrein
3 en 4. Behoud van (delen van) twee markante historische haagrelicten.

Er is een toezegging ontvangen dat de aanpassingen genoemd onder 1 en 2 worden gehonoreerd.

Breed Overleg

Na het stopzetten van het totaalproject voor de gehele polder is een breed overleg gestart tussen de Provincie Gelderland, Gemeente Lingewaard, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, LTO, ARK, GNMF en SLN. Het plan van Rijkswaterstaat voor de kribverlaging is naar verwachting in juni 2017 concreet. Alleen met plannen die dan bekend/besloten zijn, kan rekening worden gehouden. De ondernemers willen uitbreidingsmogelijkheden en zullen een plan voor de toegangsweg maken. De provincie wil 30 ha hardhoutooibos realiseren en stroomdalgrasland met agrarisch natuurbeheer.
Onze wens is om de initiatieven in het gebied te koppelen. Wij zullen ons daar in het brede overleg ook hard voor maken. Er komt nog een oplegnotitie van de Gemeente Lingewaard. In het voorjaar 2017 is een nieuwe bijeenkomst gepland.

Oeverwal de Gendtsche Polder, Gendt

Het project Oeverwal Gendtsche Polder is onderdeel van het provinciale programma WaalWeelde waarin door veel partijen gewerkt wordt aan een mooie en veilige Waal. Bij de herinrichting van de Gendtsche Polder wordt vooral gewerkt aan de ruimtelijke kwaliteit: het opknappen van ‘verrommeld’ gebied en het ontwikkelen van natuur. Het bestemmingsplan en de vergunningen zijn goedgekeurd en het werk is in 2016 gestart.

De ‘verrommelde vegetatie’ is verwijderd en aanwezige bebouwing is gesloopt. Het perceel langs de Suikerdam is afgegraven en de beoogde graslandvegetatie kan zich gaan ontwikkelen. De contouren van de te graven poelen zijn zichtbaar gemaakt en de verdere graafwerkzaamheden daarvoor zijn in volle gang. De hoop bestaat dat zich hierin op termijn (kam)salamanders en andere kwetsbare amfibieën zullen vestigen.

De natuurpercelen worden binnenkort overgedragen aan Staatsbosbeheer, dat na oplevering het eigendom, beheer en onderhoud krijgt.
SLN heeft in 2015 vleermuiskasten geplaatst en in 2016 een negental steenuilkasten als verzachtende maatregelen voorafgaande aan de uitvoering van de herinrichting.

Angerensche en Doornenburgsche Buitenpolder

K3Delta heeft in samenwerking met steenproducent Caprice een ontwikkelplan opgesteld voor de Angerensche en Doornenburgsche polder. De plannen voorzien in een uitbreiding van de natuurlijke ontwikkeling binnen het plangebied, met name het verruimen van de kansen voor watergebonden flora en fauna. Er is een rietmoeras gepland, dat als biotoop mogelijkheden zal bieden voor bijvoorbeeld de blauwborst, de ijsvogel en de rugstreeppad. SLN heeft zich aan de plannen geconformeerd, want er zal voor de uiterwaarden een grotere variatie in natuur mogelijk worden. En door het creëren van struin-, wandel- en fietspaden wordt het voor aanwonenden mogelijk deze natuur te beleven, waarbij de avontuurlijke beleving verhoogd kan worden door deze paden een natuurlijke uitstraling te geven. In 2016 zijn de inrichtingsplannen besproken. SLN wil de mogelijkheden om meer natuur en extensieve landbouw te realiseren nog verder onderzoeken.

Levend Landschap Huissen - Angeren

Het project Levend Landschap Huissen - Angeren geeft invulling aan de opgave verbondenheid te creëren van omwonenden met hun leefomgeving. Het project stimuleert grotere en bredere actieve maatschappelijke betrokkenheid en wordt mogelijk gemaakt door de gemeente Lingewaard en Projectbureau Herstructurering glastuinbouw Huissen - Angeren.

Het project erfbeplanting is een project voor en door bewoners. In 2016 zijn met succes plantprojecten uitgevoerd in Huissen en Angeren. Onderdeel van dit project is het opzetten van een klompenpad door het gebied Huissen/Angeren. Vrijwilligers proberen dit samen met Landschapsbeheer Gelderland en grondeigenaren te realiseren. In 2015 is het tracé vastgesteld met een aantal alternatieven en zijn fondsen toegezegd. In 2016 is een aanvang gemaakt met het benaderen van grondeigenaren en belanghebbenden.

Park Holthuizen, Huissen

De nieuwe eigenaar is gestart met de herinrichting van het terrein. Het gebied vormt een belangrijke landschappelijke schakel tussen de Huissensche Waarden en park Lingezegen en vormt een groene buffer tussen de stad Arnhem en de kern Huissen van Lingewaard. Onderdeel van het gebied vormen de kolken bij Groot en Klein Holthuizen. SLN is betrokken bij begeleiding en advisering van de groene projecten in het gebied.

De Ward in Bemmel (binnendijks)

In 2016 hebben vrijwilligers aan aantal wilgen op de rabatten gesnoeid. Jaarlijks zal een aantal rabatten op deze wijze worden onderhouden.

b. Doortrekken A15

In 2016 zijn de plannen voor de doortrekking van de A15 gepubliceerd en zijn er voorlichtings-bijeenkomsten geweest. SLN heeft deze bijeenkomsten bezocht. De inrichtingsplannen voor de omgeving zijn beoordeeld. Daarbij heeft SLN ook landschapsarchitecten geraadpleegd. SLN heeft geconcludeerd: goed plan, maar de beplanting is wat “iel”. Er is een voorstel ingediend voor de uitvoering van een aantal verzachtende maatregelen.

De doortrekking van de A15 draagt eraan bij dat het stiltegebied Weide Oude Rijnstrangen in de uiterwaarden bij de brug over het Pannerdens Kanaal sterk aangetast wordt door geluidsoverlast, veroorzaakt door de brug over het Pannerdensch Kanaal. Daarom wil de provincie het stiltegebied Weide Oude Strangen intrekken en vervangen door de aanwijzing van de Millingerwaard als stiltegebied. SLN vindt het onbegrijpelijk dat als gevolg van de doortrekking van de A15 het gehele stiltegebied Weide Oude Rijnstrangen ter grootte van ongeveer 548 hectare wordt geschrapt. Daarom is een zienswijze ingediend tegen dit voornemen.

c. Boomfeestdag 16 maart 2016.

Het thema van de boomfeestdag van 2016 was Bomen & Bossen. Stichting Lingewaard Natuurlijk heeft in samenspraak met elf basisscholen en de Gemeente Lingewaard dit evenement weer georganiseerd. Kinderen van groep 7/8 van 11 basisscholen uit Lingewaard hebben bomen en struiken geplant op de groenstrook nabij sportpark Ressen, op Doornik Natuurakkers in Bemmel, in de schooltuin van basisschool Pius X te Bemmel, bij Kasteel Doornenburg, aan de Rijndijk in Doornenburg, aan de Bergerdensestraat en in de boomgaard aan de Burg. v.d. Meulenlaan te Gendt.
In totaal hebben 561 leerlingen van de basisscholen uit Lingewaard deelgenomen aan de boomfeestdag. Daarmee kwam het aantal deelnemende leerlingen weer bijna op het niveau van 2014, na en dip in 2015 toen er slechts 250 leerlingen deelnamen. Zoals altijd was er weer een enthousiaste groep vrijwilligers die de kinderen van de basisscholen weer fantastisch begeleid heeft in het groen maken van onze gemeente.

d. Snoeien en vlechten

SLN heeft in een tweetal kernen van Lingewaard knotters actief, in Bemmel en in Huissen.
De Knotgroep Bemmel, bekend als de Natuur- en Vogelwerkgroep Bemmel (NVB) heeft t.b.v. het landschapsbehoud 63 wilgen geknot en 2 rabatten in De Ward opgeschoond met 20 vrijwilligers. Het betrof de volgende locaties in Bemmel: Doornik Natuurakkers, het terrein van de familie Van Meegen, de Defensiedijk, De Ward en de omgeving van het Dijkmagazijn. Het snoeiseizoen valt in de periode november-maart. De werkzaamheden zijn uitgevoerd op zeven zaterdagen (9 en 30 januari, 20 februari, 9 en 15 maart, 5 en 26 november en 17 december).
De Knotgroep Huissen heeft in het jaar 2016 op een aantal locaties in Huissen het landschap verfraaid door het knotten van wilgen. De locaties in Huissen waren: de Molenkolk, Loostraat, Park Holthuizen en de Huissensche Strang. In zes zaterdagochtenden (9 januari, 6 en 20 februari, 5 en 19 maart, 12 november en 3 december) zijn er in totaal 120 wilgen geknot met 14 vrijwilligers. Het snoeiafval is afgevoerd door de gemeente Lingewaard en in een enkel geval ter plaatse gebruikt voor de aanleg van een (hout)wal.

In het voorjaar van 2016 is er nieuwe werkgroep in het leven geroepen: de heggenvlechtbrigade! Doel van de brigade is om het oude ambacht van heggenvlechten, dat in 2015 als Immaterieel Erfgoed is aangemerkt, ook binnen de gemeente Lingewaard te bevorderen en meer bekend te maken onder de mensen. In maart is gestart met het vlechten van een meidoornhaag bij kasteel Doornenburg, waarbij radio en tv Gelderland aanwezig waren.

Met een team van enthousiaste heggenvlechters, bestaande uit 15 vrijwilligers – zowel beginners als gevorderden – wordt gezamenlijk in de winterperiode op een aantal locaties in onze gemeente gevlochten. De opzet is om op een viertal zaterdagen aan de slag te gaan. Voor gereedschap (hiep, billhook, bijl) wordt gezorgd door o.a. de Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Het vlechtseizoen valt in de periode november tot maart, vanzelfsprekend buiten het broedseizoen. Eind van het jaar is de meidoornhaag gevlochten bij de opgeknapte boomgaard aan de Burgemeester van de Meulenlaan in Gendt.

3. Natuureducatie, opleiding en vorming

SLN geeft natuurgericht onderwijs aan basisscholen in Lingewaard. Met deze lessen in de natuur staat de natuurbeleving voorop, waarbij op een speelse manier ook kennis van de natuur wordt bijgebracht. Daarnaast laten we kinderen ervaren dat het leuk is om je eigen voedsel te verbouwen. Tot slot biedt de stichting studenten uit de groene vakopleidingen uit het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs een stageplaats onder professionele begeleiding.

a. Natuur- en Milieu Educatie (NME)

Het jaar 2016 was het 15-de jaar dat er NME-lessen zijn gegeven. In april is dit derde lustrum feestelijk gevierd met diverse activiteiten in en rondom het Dijkmagazijn en de Veldschuur. Het “Meester Kees Belevingspad” , ontworpen door stagiaires in samenwerking met onze natuurgidsen is aangeboden aan de allereerste natuurgids Kees van der Heijden. Dit als blijk van waardering voor zijn tomeloze inzet door de jaren heen.

In het kalenderjaar 2016 zijn er 168 natuurlessen in het veld gegeven aan de basisscholen van Lingewaard. Hiermee zijn 4.190 kinderen bereikt. In 2015 waren de aantallen flink lager met respectievelijk 138 en 3.338. In dat jaar maakten twee basisscholen geen gebruik maakten van de mogelijkheid van de natuurlessen.
In de extra veldlessen (14) buiten de reguliere lessen zijn nog eens 98 kinderen bereikt , waarvan 39 kinderen 6 veldlessen extra gehad hebben (Polderdagen) . In totaal zijn **182 veldlessen** gegeven en **4.288 kinderen** bereikt in dit kalenderjaar.

In het kalenderjaar 2016 is gestart met 19 natuurgidsen, één natuurgids heeft afscheid moeten nemen vanwege zijn beroepsmatige werkzaamheden, zodat het jaar geëindigd werd met 18 natuurgidsen. De groep natuurgidsen is verdeeld in pools die samen hun lessen doornemen, zodat deze op elkaar afgestemd zijn. Eigen inbreng mag altijd, want het gezegde “ieder vogeltje zingt zoals hij gebekt is “ gaat ook op voor de natuurgidsen zolang de doelstellingen van de veldlessen maar gehaald worden.

De veldlessen zijn de voorgaande jaren bijna alle gegeven in Bemmel en in de Klompenwaard in Doornenburg. Voor de kinderen van de scholen uit de andere woonkernen van Lingewaard betekende dit een relatief lange reistijd vóór en ná de veldles. Dit wordt soms bezwaarlijk gevonden. Om hieraan tegemoet te komen is in 2015 gestart met het geven van lessen in de natuur van Huissen. In 2016 is het aantal natuurlessen in Huissen uitgebreid en is ook gestart met het (incidenteel) geven van natuurlessen in Gendt.

De basisscholen zijn zeer te spreken over ons aanbod aan de thematische veldlessen en de kinderen zijn erg betrokken bij de veldlessen getuige de volgende uitspraken:
Een opmerking van een leerling: “*Is de tijd nu al om. Wat een leuk spel”*.
Een opmerking van een leerkracht: “*Super leuke, leerzame les”.*

Buiten de reguliere veldlessen zijn er voor drie projecten extra veldlessen gegeven:

<u>De 3 Polderdagen</u>:
4 veldlessen op 1 dag aan 2 groepen 5 met 39 kinderen met als thema’s: “Meester Kees pad”, “De Tijdmachine”, Struinen, “Eetbare natuur” en “Kleur en geur in de natuur”. De locaties van deze lessen waren: de Ward, de Bemmelse Waard en Doornik Natuurakkers.

<u>Veldles ecologie</u>:
De opening van de Bemmelse Zeeg als ecologische stapsteen is met muzikaal zandtekenen en de veldles ecologie feestelijk geopend voor groep 5 met 30 kinderen.

Boomexcursie park Holthuizen:

Twee stagiaires hebben deze boomexcursie ontwikkeld voor groep 7/8 in park Holthuizen, ons nieuwe educatiegebied. De groep 7/8 van de Donatushof uit Bemmel had de primeur: begin juli 2016 met 29 kinderen.

Overige:

Drie stagiaires zijn begeleid door onze gidsen voor het vak Natuur en Milieu Educatie. Voor een groep ouderen van St. Jozef te Lent is een speurtocht verzorgd met verrassingen in de Ward.

b. Schoolmoestuinen

Gedurende het groeiseizoen van 2016 hadden ruim 120 kinderen elk een eigen tuintje van ongeveer vijf m^2 op het schooltuincomplex bij de Veldschuur naast de Ward in Bemmel. De basisscholen die gebruik maakten van deze prachtige mogelijkheid zijn: Pius X, Donatushof, Mikado en Vlinderboom. Ook maakt de kinderopvang “Het Oerkind” gebruik van de schooltuin. Alle kinderen, veelal uit groep 5 of 6, hebben bij elkaar onder schooltijd ongeveer 1.750 bezoeken gebracht aan de moestuintjes.

In maart zijn de eerste lessen met de scholen georganiseerd, die in de Veldschuur konden plaatsvinden. Door de overvloedige regen in juni kwam er vrij vroeg *Phytophtora* in de aardappelen, toch viel de oogst alleszins mee. Gelukkig was er dit jaar minder wildvraat dan vorig jaar. Daarnaast is met netten over de kolen en netzakjes om de maïskolven vogelschade voorkomen. Voor de andere gewassen zoals radijs, spinazie, bonen e.d. verliep alles redelijk tot goed.

Buiten de schooltijden is de schooltuin 3 keer per week een uur open geweest van 1 april tot 1 november. Kinderen kwamen al of niet samen met ouders en/of grootouders om te planten, water te geven, te oogsten of gewoon gezellig om te buurten. Dankzij de inzet van zo'n 20 vrijwilligers, de medewerking van de betrokken basisscholen en niet te vergeten de scholieren zelf mag dit gerust een succes genoemd worden.

Aan het eind van het seizoen zijn nog enkele extra activiteiten ontplooid zoals een quiz en samen een maaltijd bereiden. Ook is aan de kinderen gevraagd wat ze geleerd hebben en leuk gevonden hebben.

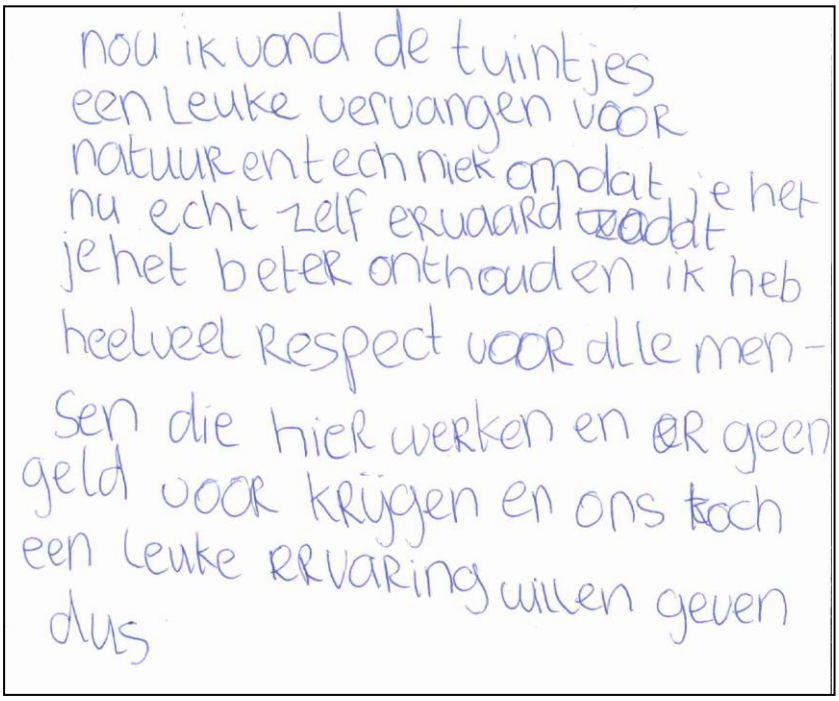

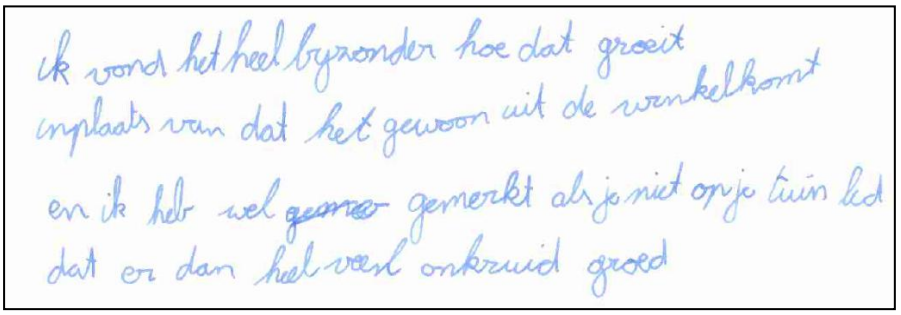

Zoals gebruikelijk is aan het eind van het jaar een vergadering gehouden met de schooltuin-vrijwilligers om het afgelopen seizoen te evalueren en plannen te maken voor het komende seizoen. Iedere jaar weer boeken we vooruitgang in de manier van lesgeven en het noodzakelijke onderhoud van het schooltuinencomplex.

Het aantal leerlingen dat een tuintje onderhoudt, neemt in de loop der jaren af. Dit komt overeen met de trend dat het aantal kinderen op de basisscholen afneemt.

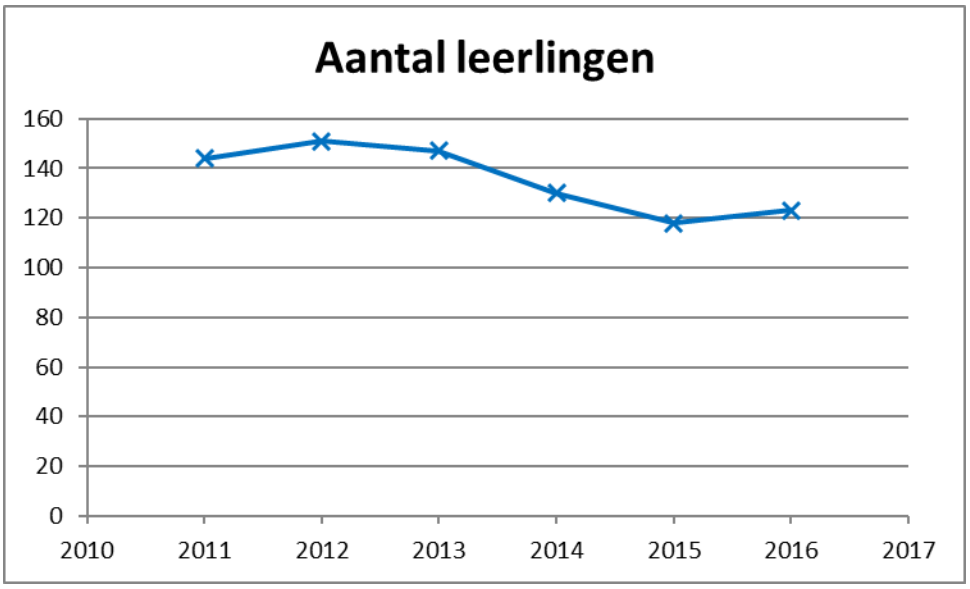

c. Stagebegeleiding

In 2016 zijn 12 kennismakingsgesprekken gevoerd t.a.v. het uitvoeren van natuur educatieve stages. Eén gesprek heeft geen stageplaats opgeleverd. De beoogde stagiair kon niet tot een heldere gedachte komen met betrekking tot de activiteiten van Stichting Lingewaard Natuurlijk.

Er zijn zeven kennismakingsgesprekken geweest met studenten van Helicon MBO Velp met als resultaat dat in februari 2016 gestart is met twee stageprojecten vogelonderzoek (ijsvogel, steenuilen, ontwikkeling Meester Kees Belevingspad), kruidenteelt en de ontwikkeling van voedselbossen. Beide studenten hebben hun stage succesvol afgerond met een Beroepsproeve diploma. Eén student is in april gestart met een stage, maar die stage is om persoonlijke redenen vroegtijdig gestopt. In september 2016 zijn vier studenten met een stage gestart met als thema's Bio-mimicry (Techniek en Natuur), IJsvogel, Spinnen en de Buizerd. Van deze vier studenten zijn twee studenten om persoonlijke redenen vroegtijdig met hun stage gestopt.

Twee studenten van de Leraren Opleiding HAN Nijmegen hebben een projectdossier en een draaiboek met praktijklesmateriaal opgeleverd (Veldwerk Holthuizen en de ontwikkeling van een bomenexcursie in park Holthuizen en het Immerloo park). Dit materiaal is beschikbaar gekomen voor de NME-werkgroep van Lingewaard Natuurlijk.
Twee leerlingen van het Stedelijk Gymnasium Nijmegen hebben een maatschappelijke stage uitgevoerd met als resultaat De Legende van de Tijdmachine van Professor Ecologus.

4. Natuurbeleving

Natuurbeleving voor jong en oud realiseren we door middel van het organiseren van excursies door de natuurgebieden van Lingewaard, die starten vanuit het natuurmuseum Het Dijkmagazijn of vanuit het bezoekerscentrum De Veldschuur, het houden van workshops en het aanbieden van lezingen. Bovendien geeft ons natuurmuseum in Het Dijkmagazijn vooral aan jongeren een extra dimensie aan beleving van de natuur door niet alleen de ogen maar tevens het gehoor en de tastzin van de bezoekers in te zetten.

a. Publieksexcursies

In 2016 is er een twintigtal excursies geweest, zowel voor besloten groepen als openbaar voor geïnterresseerd publiek. Hierbij is de Veldschuur gebruikt als vertrek- en aankomstpunt.

b. Het Dijkmagazijn

Jaarlijks bezoeken ca. 4.000 mensen gedurende de reguliere openingstijden ons natuurmuseum. Hierin is een permanente tentoonstelling ondergebracht die informeert over het rivierenlandschap in onze regio. Bovendien komen groepen op visite voor een natuur- gerelateerde activiteit in of in de omgeving van hHet Dijkmagazijn, zo zijn er 11 (familie)bijeenkomsten geweest. In 2016 maakten 426 kinderen, veelal in combinatie met bijvoorbeeld een verjaardag, en 84 volwassenen gebruik van Het Dijkmagazijn. Bovendien hebben 2 groepen kinderen van de Buiten Schoolse Opvang (BSO) uit Elst en Molenhoek en twee klassen (tweedejaars) van het OBC met 67 leerlingen Het Dijkmagazijn als uitvalsbasis gebruikt voor een excursie.

c. De Veldschuur

De Veldschuur is de thuishaven van Stichting Lingewaard Natuurlijk. In 2016 is de Veldschuur wekelijks gebruikt voor bestuursvergaderingen en bijeenkomsten van de diverse werkgroepen van SLN en voor tal van natuurgerelateerde activiteiten. Onze twintig gastvrouwen en -heren zorgen ervoor dat gedurende deze activiteiten alles op rolletjes verloopt onder meer door het verzorgen van biologisch verantwoorde lunches en buffetten, maar ook voor het enkele kopje koffie of thee. Het volgende overzicht geeft een indruk van deze activiteiten:

- 12 familiebijeenkomsten waarbij steeds één dagdeel is besteed aan natuureducatie
- Diverse cursussen, zoals een uitgebreide vogel- en bijencursus welke elk vijf avonden besloeg en een cursus heggenvlechten van drie hele dagen. Aan alle cursussen tezamen namen 225 cursisten deel.
- twee informatie-avonden over voedselbossen.
- In september waren 200 middelbare scholieren te gast voor onderzoek in het kader van hun profielwerkstuk biologie. Zij deden veldwerk in vier opeenvolgende groepen verdeeld, die elk 2 dagen te gast waren.
- Een twintigtal organisaties was te gast voor bijeenkomsten in het kader van een natuur-gerelateerde teambuilding.
- Enkele culturele workshops t.b.v. kinderen, georganiseerd door Stichting Welzijn Lingewaard.
- Tijdens de herfstvakantie is vanuit de Veldschuur ondersteuning verleend aan het project Kinderdorp.
- SLN heeft een zestal lezingen georganiseerd op gebied van natuur en milieu.

5. Bescherming bedreigde flora en fauna

a. Steenuilen

In de Gendtsche polder is in het voorjaar van 2016 kapwerk uitgevoerd en in het najaar zijn gebouwen gesloopt. Dit zou kunnen leiden tot verlies van nestmogelijkheden voor o.a. de steenuil, een soort die op de rode lijst staat.

Om te garanderen dat de steenuil voor het gebied behouden blijft, is in 2015 een begin gemaakt met het ophangen van nestkasten voor deze vogels. In 2016 zijn nog een aantal kasten geplaatst waardoor het totale aantal in deze regio komt op 9. Al onze kasten zijn voorzien van een zogenaamde martersluis. Deze sluis beschermt de steenuil en het broedsel tegen predatie van de steenmarter.

b. Zoogdieren

Eveneens in het kader van het project Gendtsche Oeverwal is in 2015 besloten om ook voor vleermuizen beschermende maatregelen te nemen.

In totaal zijn in 2015 32 vleermuiskasten voor de gewone en de ruige dwergvleermuis geplaatst zowel bij particulieren als in boscomplexen.

Aangezien deze vleermuizen zeer kritisch zijn op hun "woonruimte" hebben zij tijd nodig aan de nieuwe behuizing te wennen. Een eerste monitoring in het paarseizoen (voorjaar) 2016 heeft nog niet tot resultaat geleid. Een mogelijke oorzaak is dat de te slopen gebouwen nog overeind stonden.

c. Flora

De Stichting stelt zich ten doel om de kwaliteit en biodiversiteit van onze natuur te bewaken en waar mogelijk te verbeteren. Als individu hebben wij allemaal een essentiële rol te vervullen in het behoud van biodiversiteit en het duurzaam gebruik daarvan. Bovendien kunnen onze dagelijkse keuzes een direct positief effect hebben op de kwaliteit en biodiversiteit van onze natuur. De Stichting levert haar bijdrage aan deze doelstelling door in gesprek te gaan met de gemeente over o.a. bermbeheer en met andere partijen over (natuur)inrichting en toekomstbestendig beheer van nieuwe natuur.

6. Public Relations

Wegens drukke werkzaamheden heeft het bestuurslid dat de Public Relations in haar portefeuille had, haar bestuursfunctie moeten neerleggen. Haar werkzaamheden zijn overgenomen door andere bestuursleden en door een nieuwe vrijwilliger, die de website van Stichting Lingewaard Natuurlijk is gaan beheren.

a. Nieuwe Website (www.lingewaardnatuurlijk.nl)

In de loop van het jaar is door het bestuur besloten dat de website moest worden geactualiseerd. Daarna is aan ProcesPartners in Bemmel opdracht gegeven binnen de door het bestuur gestelde kaders een nieuwe website te ontwikkelen. Hoewel de basisstructuur van de website in de loop van het jaar gereed was, duurde het enige tijd voordat er de gewenste invulling aan kon worden gegeven. Toen aan het einde van het jaar de nieuwe webbeheerder was gevonden, kon met extra inspanningen de nieuwe site kort voor de Kerstdagen de lucht in. De nieuwe website heeft een frisser uiterlijk, een heldere structuur en een nieuw moderner logo.

b. Facebook (lingewaardnatuurlijk)

Ook de facebookpagina van Stichting Lingewaard Natuurlijk maakt nu gebruik van het nieuwe logo. Door een goede samenwerking van de webbeheerder met de vrijwilliger die facebook voor SLN beheert zijn deze twee PR-instrumenten goed op elkaar afgestemd.

c. Mailadressen

Het ingebruiknemen van de website is gelijktijdig benut voor een effectiever en klantvriendelijker gebruik van de diverse mailadressen. Alle bestuursleden en coördinatoren hebben nu een mailadres toegewezen gekregen dat eindigt op @lingewaardnatuurlijk.nl. Deze mailadressen zijn op de website vermeld. Voordeel van deze mailstructuur is dat bij afwezigheid van een betrokkene zijn of haar vervanger het beheer over die postbus over kan nemen.

d. Nieuwsbrieven

Aan de website is een module toegevoegd waar belangstellenden zich op de nieuwsbrieven van de stichting kunnen abonneren. Met de ingebruikname van het programma Laposta is het versturen van nieuwsbrieven professioneler geworden. Bovendien is hiermee ook voldaan aan de wettelijke eis, dat ontvangers van nieuwsbrieven zich op een eenvoudige manier kunnen afmelden.

7. Tot slot

Stichting Lingewaard Natuurlijk heeft met 2016 een druk jaar achter de rug: Nieuwe bestuursleden moesten zich inwerken, nieuwe activiteiten werden ontwikkeld en vooral de diverse herinrichtings-projecten vergden (en vergen) veel tijd. Financieel was een en ander haalbaar dankzij de subsidies van o.a. Gemeente, bedrijfssponsoren en dankzij de middelen die wij zelf met onze activiteiten genereerdern. Maar al dit werk kon alleen maar worden werricht dankzij de inzet van al onze vrijwilligers.